МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв

Кафедра музичного мистецтва

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО – ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Кваліфікаційна робота (проєкт)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконав: здобувачка 4 курсу 13-441 гр.
Спеціальності 025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійної (наукової) програми Музичне мистецтво
Навотна Василина Петрівна
Керівник кандидатка мистецтвознавства, доцентка Корнішева Т.Л.

Рецензент кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету (м. Запоріжжя) Бурназова В. В.

Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП…….. 3

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ……. 6

1.1 Поняття про музичні здібності та їх роль у розвитку молодших школярів…… 6

1.2 Основні методи формування музичних здібностей 9

1.3 Психологічні та фізіологічні аспекти розвитку музичних здібностей у молодших школярів……. 18

РОЗДІЛ 2 ОГЛЯД СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ……. 30

2.1 Використання комп'ютерних програм та інтернет-ресурсів на уроках музичного мистецтва…… 30

2.2 Використання віртуальної реальності у музичному навчанні 32

2.3 Мобільні додатки та ігри для розвитку музичних здібностей 36

2.4 Інтерактивні технології та електронні пристрої у музичному навчанні…….. 42

ВИСНОВКИ……. 45

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 47

ВСТУП

Актуальність теми. Модернізація загальної музичної освіти потребує постійного підвищення її якості, оновлення змісту та організаційних форм, а також є найважливішим фактором інтеграції інноваційних технологій, спрямованих на підвищення ефективності навчання. Нині в загальній музичній освіті відбуваються інтенсивні зміни, метою яких є творчий розвиток особистості, здатної швидко реагувати на можливі зміни освітнього середовища, вирішення проблеми адаптації молодої людини в суспільстві. Як невід'ємна частина духовної культури творча діяльність є основою розвитку особистості і становить суспільний резерв гуманізації суспільства. Творчість – нагальна потреба молодших школярів. Створення нового, чого раніше не існувало, – це захоплюючий процес, який стимулює загальний розвиток молодшого школяра та є важливим чинником формування особистості. Важливість шкільного віку для формування творчої активності вимагає створення умов, що сприяють оптимізації цього процесу, через різні форми навчальної діяльності на уроках музичного мистецтва. Адже саме музика, як напрям мистецтва, найефективніше впливає на розвиток творчих якостей особистості, активізує прояви інтуїції та ініціативи. Психологічні основи творчої діяльності розглядаються у двох аспектах: як психічний процес створення нового та як сукупність 6 властивостей особистості, що забезпечують включеність у цей процес, при цьому особливий акцент робиться на самостійності мислення учня, його творчості. Оскільки індивідуальність найбільш яскраво виявляється у творчій діяльності, то підкреслюється генетичний зв'язок активності з індивідуальною самостійністю. Багатоаспектність проблеми формування творчої активності відображається в різних підходах до її визначення: як властивості особистості; як конкретна потреба особистості; як творча діяльність.

Музичні здібності дітей розглядаються як найвищий рівень пізнавальної діяльності учнів і трактуються як мета і засіб її досягнення. Роль діяльності людини як суб'єкта його життєдіяльності вивчалася в гуманістичній психології, розвинена в роботах наукової школи С. Рубінштейна. У педагогічних науках сутність творчої діяльності розглядається в контексті пошуку шляхів і засобів її формування в дитинстві та як необхідної умови розвитку дитини. Визначення теоретичних і практичних засад початкової освіти знайшло значний слід у працях науковців К. Завалко, Л. Масол, О. Ростовського та ін.

Останніми роками загальна музична освіта значно активізувала пошук розвитку творчої активності молодших школярів на уроках музичного мистецтва. Різноманітні аспекти розкриття його сутності висвітлюються у працях вітчизняних та зарубіжних авторів.

Позитивно оцінюючи досягнення зазначених науковців, слід зазначити, що питання розвитку музичних здібностей молодших школярів у процесі навчально-музичної діяльності залишається недостатньо врахованим, відсутні цілісні, системні дослідження з використанням інтерактивних педагогічних технологій та інноваційних методів навчання. формування їх на уроках музичного мистецтва. Тому постає завдання пошуку нових педагогічних умов, які б сприяли вирішенню протиріч, що виникли в теорії та практиці музичного виховання молодших школярів.

Об’єктом дослідження є інноваційні технології розвитку музичних здібностей молодших школярів.

Предметом роботи є методичні основи розвитку музичних здібностей молодших школярів.

Мета дослідження – розробити та теоретично обґрунтувати методику розвитку музичних здібностей молодших школярів у процесі навчально-музичної діяльності.

Завдання дослідження:

- ознайомлення з теоретичними аспектами поняття про музичні здібності та їх роль у розвитку дітей;

- визначити основні методи розвитку музичних навичок;

- визначати психолого-фізіологічні аспекти розвитку музичних здібностей у молодших школярів;

- враховувати сучасні інноваційні технології у розвитку музичних здібностей молодших школярів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці та впровадженні в навчально-виховний процес закладів освіти методики розвитку музичних здібностей дітей, яка базується на оптимальному поєднанні інноваційних форм навчальної та музичної діяльності.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох частин, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 49 сторінок. Обсяг основного тексту – 44 сторінки.

Список використаних джерел налічує 50 назв, 10 з яких іншомовні.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

1.1 Поняття про музичні здібності та їх роль у розвитку молодших школярів

На різних історичних етапах становлення психології та музичної загальної освіти поставала проблема музичних здібностей. Вони стверджували, що існує п’ять компонентів музичних здібностей, які відповідають традиційним технічним функціям: сенсорна (відчуття), запам’ятовування (пам’ять), сенситивна (сприйняття), рухова та ідеаційна (мислення). Навпаки, І. Кріс зазначає, що музикальність має три основні аспекти: інтелектуальний, емоційний і творчий [41, с. 328].

За визначенням Т. Тімашової, музичність – це сукупність індивідуально-психологічних особливостей, необхідних для музичної діяльності і водночас пов’язаних з кожним видом музичної діяльності. Він виділяє три основні музичні здібності:

1) ладове чуття;

2) музично-слухові уявлення;

3) почуття ритму.

За визначенням психолога, музична пам'ять не відноситься до числа основних музичних здібностей, оскільки «безпосереднє запам'ятовування, розпізнавання і відтворення звуковисотності і ритмічних рухів є безпосередніми проявами музичного слуху і відчуття ритму» [32, с. 115].

Розвиток музичних здібностей відбувається в різному віці. У молодшому та середньому дошкільному віці у дитини розвиваються мотиваційно-потребова сфера, мова, сприйняття, довільна увага та довільна пам'ять, рефлексивне мислення, розумова діяльність, почуття та емоції, образне мислення та уява. Цей віковий етап характеризується

активним зростанням інтелектуального розвитку молодшого школяра, появою опозиції «дитина-дорослий», появою різноманітних видів діяльності, серед яких переважає ігрова (сюжетно-рольова). Ігрова діяльність відіграє важливу роль у процесі формування і розвитку творчого стилю в молодших школярів.

Водночас є відомості, що молодші школярі справляються по-різному і не з усіма музично-ритмічними завданнями, які їм пред'являються. Це свідчить про те, що діти відчувають різноманітні труднощі, пов'язані з виконанням окремих фрагментів музичного ритму; і що компоненти музичних здібностей з'являються в онтогенезі молодших школярів у свій час. Таким чином, часоємна структура музичного ритму відповідає структурно складній сенсорній здатності, яка формується в онтогенезі не відразу, а поступово. В онтогенезі молодшого школяра існує постійний порядок появи елементів ритму. Темп – це насамперед здатність сприймати і відтворювати швидкість звуку. Спочатку молодші школярі оволодівають елементами швидкого темпу, потім оволодівають умінням повторювати середній темп. Здатність сприймати і відтворювати повільний темп розвивається протягом 6-7 років. Після того, як молодші школярі оволоділи почуттям темпу, у них починає формуватися почуття метра – здатність сприймати і відтворювати співвідношення наголошених і ненаголошених звуків, що є основою музичного метра. Тактові розміри вивчаються поступово, прогресуючи від двоголосних до триголосних. Нарешті, проявляється здатність сприймати і відтворювати співвідношення між звуками, з її допомогою можна сприймати і розуміти музично-ритмічний малюнок, який складається з кількох етапів: від засвоєння «квадратних» схем до «неквадратних». Працювати над почуттям ритму у молодших школярів повільніше і складніше, ніж розвивати метр і темп. Це свідчить про те, що трудомістка система відчуття музичного ритму вибудовується поетапно в онтогенезі [28, с. 195].

Розвиток почуття ритму відбувається через різні види діяльності – слухання музики, спів, гру на дитячих музичних інструментах. Але найголовніше – це рухи молодших школярів під музику. Рухи в музиці – це особливий вид діяльності, в якому сильно розвинена і розвинена вся система музичних здібностей, а головне – почуття ритму.

Завдяки музичним заняттям удосконалюється сприйняття активного слухача, молодші школярі вивчають елементи музичної мови, розвивають звуковисотний слух, розвивають вокально-інтонаційні навички, відчуття ритму, музичного руху, творчі здібності. Основні види занять: спів; гра на музичних інструментах для молодших школярів; музично-ритмічні рухи; слухати музику; творча робота.

Звернемо увагу на структуру уроків традиційної музики:

1. Привітання, розминка (музично-ритмічні рухи).

2. Пальчикові ігри.

3. Слухання музики.

4. Підготовка до співу: дихальні вправи, логоритмічні вправи, артикуляційні вправи, скоромовки.

5. Спів. Підбираються твори, пов'язані з музичною тематикою занять.

6. Деякий теоретичний матеріал, який зазвичай вплітається в сам урок музичного мистецтва, наприклад: «мажор і мінор» – слухаємо звучання кожного ладу і визначаємо його на слух за наочними посібниками; також виконання пісень з веселим і сумним настроєм (спеціально підібрані пісні).

7. Музично-дидактичні та музично-рухові ігри навчально-розважального характеру, наприклад: «Вгадай, який темп?», «Кішка-мишка», гра на бубні (одна дитина ритмічно і музично грає на бубні, а потім голосно музика припиняється, і вона ховає інструмент за іншим молодшим школярем).

8. Гра на дитячих музичних інструментах – одночасно підбирається музичний твір і ретельно продумані інструменти.

Ефект досягнення конкретних умінь досягається повторенням теоретичного та музичного матеріалу. Музичний репертуар, який використовується під час уроку музичного мистецтва, підбирається з урахуванням як художньо-педагогічних цілей, так і виконання музичних творів має бути високопрофесійним, виразним і яскравим [24, с.59].

Тому, проаналізувавши науковий доробок вчених, зазначимо, що розвиток музичних здібностей необхідно здійснювати на всіх етапах вікового розвитку, приділяючи особливу увагу індивідуально-психологічним особливостям кожного молодшого школяра. Оскільки всі навички найактивніше розвиваються в процесі діяльності, важливо раціонально організувати уроки музичного мистецтва. Організація уроків музичного мистецтва повинна передбачати заохочення молодших школярів до творчого осмислення різноманітних типів пропонованих завдань, добору творчих варіантів і постійної спрямованості на пошук нових, оригінальних способів перетворення навколишньої дійсності.

1.2 Основні методи формування музичних здібностей

Модернізація загальної музичної освіти, орієнтація на нові освітні цілі – компетентності – потребує не лише змін у змісті уроків музичного мистецтва молодших школярів, а й змін у методах і формах організації навчального процесу; наближення навчальних тем до реального життя, тобто якісна зміна методів навчання. Не заперечуючи гострої необхідності використання новітніх освітніх технологій, вважаємо, що накопичений досвід вітчизняної системи загальної музичної освіти довів ефективність активних методів навчання. Активне навчання, засноване на теорії проблемного навчання (І. Лернер, А. Матюшкін, М. Махмутов та ін.), формує і розвиває комплекс якостей особистості молодшого

школяра, зокрема самостійність, відповідальність, пізнавальні здібності, творчої, комунікативної та особистісної активності, що також визначає особливості поведінки [4, с.143].

Для засвоєння нових знань використовуються методи і завдання, що стимулюють навчальну діяльність молодших школярів. До таких методів належать гра (музична, пізнавальна), яка забезпечує емоційну атмосферу навчального процесу, створює сприятливу атмосферу для засвоєння знань, спонукає до навчання; спосіб створення ситуацій, цікавих для засвоєння знань, тобто використання цікавих пригод, гумористичних фрагментів, випадковостей, життєвих несподіванок. Використовується метод опори на життєвий досвід, тобто повсякденні спостереження дітей (факти, явища, події). Музична гра, як засіб педагогічної корекції емоційно-почуттєвої сфери особистості молодшого школяра, є складовою частиною одного з найефективніших методів психокорекційного впливу – арт-терапії, в основі якої лежить використання мистецтва як художнього. активності і базується на стимулюванні творчих творчих процесів. Тому ми надали молодшим школярам з недостатньо збалансованою емоційною сферою додаткові можливості для її компенсації.

Активним способом розвитку творчої діяльності молодших школярів є творчі завдання. Стимулювання уяви, мислення, заохочення дитячої творчості, постійне залучення молодших школярів до різноманітних видів творчих вправ, що дозволяють оволодіти індивідуальним досвідом творчої діяльності, допомагає у вирішенні завдань: розвиток творчої уяви, фантазії; оволодіння методами генерування нових, оригінальних ідей; зниження психічної інерції, звільнення від стереотипів мислення тощо.

Творче завдання – це поєднання розумових і пізнавальних завдань. Рішення розумового завдання спрямоване на пошук способів перетворення реальності, яка ще не відома суб'єкту і не пов'язана строго

з якою-небудь потребою в нових знаннях, тобто розумове завдання може не мати пізнавального характеру. Пізнавальне завдання має обов'язкову потребу в отриманні нових знань і вимагає наявності розуму.

Найосновнішим поштовхом для творчості є бажання молодших школярів придумати власний варіант постановки пісні, свій базовий інструментальний супровід, свої вокальні вправи, власну інтерпретацію музичного твору, хори та варіанти співу тощо. спонуканням до творчості може бути: віршований чи прозовий текст, його зміст, звукове забарвлення та інтонація (шлях від ритмоінтонації мови до музичного інтонування); сама музика, глибоке проникнення в її світ: навчившись виділяти в загальному потоці звуку окремі «музичні слова», «фрази», цілі «історії», молодші школярі відчують потребу самі «заговорити» на цій «музичній мові». «те, що для них зараз» близьке і зрозуміле; світ звуків, що оточує – стукіт копит, стрекотіння птахів, стукіт падаючих крапель, вереск голосів, дзвін дзвіночків тощо; завдання з програмування та ілюстрації; ритми рухів, у тому числі танцювальні та образні.

Творчі завдання поєднують різні методи навчання, серед яких: персоналістський, колективний, розважальний, інтегративний, творчо-стимулюючий, емоційно-регуляційний, проблемно-модельний, аксіологічний перцептивний у вербальному та невербальному варіантах, електронно-інформаційний. Перший блок творчих завдань складається з таких фронтальних методів підготовки: емоційний та художньо-естетичний прийом; вербалізація змісту музичних творів; презентація музичних творів; імпровізація (мовна, вокальна, ритмо-пластична, інструментальна); моделювання музичних засобів, що втілюють запропонований художній образ; колективне музикування.

Спосіб емоційного та художньо-естетичного сприймання, що впливає на формування інтелектуальної сфери особистості. Її якість залежить від ставлення вчителя до сприйняття музичного твору та

емоційного стану, активності та дієвості, уважності та спостережливості кожного молодшого школяра під час занять. Цей вид музичного сприйняття має суб'єктивний характер і є необхідною умовою розвитку творчої діяльності молодших школярів. Створення творчої атмосфери за допомогою емоційно-образної ситуації також є способом управління творчим процесом, оскільки залежно від характеру і змісту емоційно-образної ситуації творча діяльність молодших школярів отримує певну спрямованість. Оптимального рівня активності можна досягти, якщо комплекс засобів активізації навчання забезпечує таку взаємодію, при якій вплив та «внутрішні прагнення» відповідають конкретним цілям навчання [8, с.9-10]. Презентація музичного твору. Презентація (від лат. презентація – спосіб подання інформації) вважається інтерактивним інформаційним засобом, що має власний сюжет, сценарій і структуру, спрямовану на зручне сприйняття інформації. Виклад має бути виразним, мати специфічне емоційне забарвлення, стимулювати молодших школярів до подальшого осмислення інтонаційно-образного змісту твору. Під час виступу можна використовувати усталені методи – розповідь чи бесіду. У цьому випадку також доцільно використовувати художні твори, фрагменти літературних і поетичних творів, які допоможуть глибше зрозуміти зміст твору.

Імпровізація на уроках музичного мистецтва – це об’єктивний елемент навчального процесу, який слугує інтуїтивному пошуку оперативного розв’язання протиріч стереотипних та імпровізаційних елементів у безпосередньому спілкуванні вчителя та молодших школярів. Імпровізація має місце під час виконання та створення музики і має виконавський аспект. Під імпровізацією слід розуміти просте музикування, вигадування, тобто реалізацію пізнавально-діяльнісної сторони в музичному мистецтві. Імпровізація – спроба художніми засобами передати власні почуття та переживання, знаходячи форму

музичного втілення; творчість без попередньої підготовки, непередбачуваний розвиток творчого задуму.

Вокальна імпровізація. Створюючи імпровізацію, кожен відчуває себе творцем, композитором, де його і тільки його почуття втіляться в музичних гармоніях. Вокальну імпровізацію починаємо з співу імен на початку знайомства молодших школярів. Викладач, співаючи запитання до завдання, пропонує відповісти на музичне запитання музичною відповіддю (можна назвати своє ім’я та прізвище або його скорочений варіант). Слід навчити учнів якомога чіткіше «співати» своє ім'я і звуком голосу передавати свій характер або настрій у даний момент. Творчі завдання «питання-відповідь» передбачають музичний діалог, музичну бесіду викладача з учнем, пар учнів, соліста з класом. Темою імпровізованого діалогу може бути обговорення організаційних питань (Хто сьогодні чергує?), бесіда після прослуховування музики (Який характер цього твору? Хто його написав?), запитання з нотного запису. (Як називається цей знак? Що означає дієз?).

Поступово урізноманітнюють музичні запитання забарвленням акордів та інтонацією (оклик, звернення, скарга, здивування тощо). У молодших класах учням пропонується придумати мелодію на заданий текст (невеликі чотиривірші) і виконати їх вокально. У практиці вокальної імпровізації склався стереотип продовження та закінчення мелодії, розпочатої вчителем, у заданій тональності на тоніці [8, с. 12-13].

Інсценізація пісень є однією з найуживаніших форм ритмічно-пластичних рухів. У «відтворенні» твору завжди допоможе його візуальна основа (наприклад, «Пісня Лисички» М. Лисенка). Ігрові рухи тісно пов’язані з музичним фольклором (наприклад, українські народні пісні «Подоляночка», «Ой, Василю, товаришу», «Боярине, ми в тебе в гостях», «А ми просо сіяли» та ін.). Жанрові ознаки музики, тобто милозвучність, можна передати плавними рухами рук, а маршовість –

кроками (звичайними, пальцевими або ручними). Виконання танцювальної музики сприяє засвоєнню танцювальних рухів – рухів вальсу, кроків польки, витончених поклонів і реверансів у менуеті; стрибки, дробовий крок, укриття в народних танцях; змінний – у хороводах (лінійний, круговий, «змійкою»), полонезний крок. характерні рухи рук, голови, тулуба тощо. Інтонаційно-образний лад музики, що має яскраво виражений образотворчий характер, може стати мотивом для молодших школярів художніх замальовок: хвилями рук змалювати образ море («Гра хвиль» із триптиху «Море» С .Дебюссі); колихається хлібне поле (фрагменти кантати «Радуйся поле неполите» М.Лисенко); учні уявляють бутон квітки, що розкривається, під музику «Ранок» із сюїти «Пер Гюнт» Е. Гріга. Під час розучування пісень молодші школярі повинні реагувати на диригентські жести вчителя, уміти уявити себе в ролі диригента, супроводжуючи жестами власний спів – підкреслювати логічні наголоси в тексті, кульмінацію в музиці, передавати характер твору. пісні з використанням жестів – штрихів, динаміки, особливостей метра. Художньо-творча діяльність насамперед спрямована на розвиток асоціативного мислення дитини шкільного віку та пошук засобів виразності в інших видах мистецтва, які б допомогли зрозуміти зміст музичних образів.

Тому в практиці музичного виховання молодших школярів широко розробляються і використовуються методи моделювання музичного твору за допомогою рухів, графічних зображень, схем, малюнків, кольорів і слів. Однак у них є спільна риса – гносеологічна та дидактична. Дає вказівки щодо використання моделювання як методу вивчення музичного твору, музичної лексики та музично-теоретичних понять; методика контролю і корекції процесу формування музичного сприймання та методика розвитку музично-слухової спостережливості. Колективне музикування є одним із видів навчальної діяльності на уроках музичного мистецтва, тому для його організації необхідне

використання спеціальних засобів, до яких належать: іграшкові інструменти з невизначеною висотою звучання (брязкальця, бубни, барабани, кастаньєти, трикутники, тощо); інструменти, які створюють звук лише на одній висоті (сопілки, горни, молоточки тощо); інструменти - іграшки з постійною мелодією (музичні шкатулки, органи тощо); дитячі інструменти з діатонічною чи хроматичною гамою (струнні - цитри, домри, балалайки; духові - флейти, саксофони, кларнети; клавішні - акордеони, акордеони, губні гармошки; ударні інструменти - металофони, ксилофони; клавішні та духові інструменти - тройки та ін.). Педагогічна цілеспрямованість гри на музичних інструментах для молодших школярів полягає в тому, що вона сприяє відношенню до музичного виховання, викликає позитивні емоції, сприяє розвитку музичного слуху (висоти, ритму, звукоряду, тембру), дає можливість відкривати себе (особливо тим, хто має погано розвинений музичний слух і не може чітко інтонувати голосом). У грі на музичних інструментах використовуються як репродуктивні, так і творчі методи. Прикладами репродуктивних завдань є виконання твору на ксилофоні (записаному або на слух) або на ударному інструменті з певним ритмічним малюнком.

До творчих завдань можна віднести складання супроводу до пісні чи твору на основі прослуханої музики, створення інструментального супроводу за допомогою звукових інструментів. Методи другого блоку творчих завдань: інтерпретація інтонаційного змісту твору, мозковий штурм, рольова гра; міркування художнього твору в діалогічній формі з елементами акторської гри, моделювання ігрових ситуацій, переклад музичних інтонацій на мову інших видів мистецтва. Інтерпретація інтонаційно-образного змісту твору. У музично-педагогічній освіті термін «інтерпретація» отримав широке застосування в контексті створення, виконання та сприйняття творів музичного мистецтва. Музична інтерпретація, зазначає Г. Падалка, це «мистецтво, засноване

на принципах об’єктивного і суб’єктивного відтворення створених композитором художніх образів» [18, С. 48].

Ігровий дизайн – це метод навчання, за якого молодші школярі набувають знань, умінь і навичок у процесі планування та виконання практичних завдань – проєктів, які є послідовно комплексними. Під час роботи за методом проєктів особливого значення набуває творче, нестереотипне мислення та кругозір учнів, їх активність, самостійність та ентузіазм. Вважається, що проєкт має «п’ять П»: проблема, планування, пошук інформації, продукт, презентація. Шостим «П» проєкту є його портфоліо, тобто папка, в якій зібрані всі робочі матеріали (ескізи, плани, звіти тощо). Специфіка проєктної діяльності молодших школярів:

- робота в проєкті починається з чіткого формулювання мети проєкту, завдань і планування діяльності;

- найважливішою частиною плану є поетапна розробка проєкту, яка включає перелік конкретних заходів із зазначенням продуктів, термінів виконання та відповідальних осіб.

- обирається форма проєктної діяльності: індивідуальна, групова, колективна. Ігровий дизайн передбачає рольові ігри в моделях/ситуаціях, які мають спільну ідею. Це можуть бути ролі казкових героїв, героїв літературних творів, соціальні або професійні ролі; можна використовувати сюжети з літературних творів і казок.

Ігрові проєкти молодших школярів можуть реалізовуватися у формі музично-дидактичних ігор, сюжетно-рольових ігор, проблемного моделювання тощо. Музично-дидактичні ігри різноманітні за завданнями та змістом.

Таким чином, логічні ігри, змагальні ігри сприяють засвоєнню, закріпленню знань, оволодінню способами пізнавальної діяльності, сприяють формуванню навичок музичного сприйняття, уміння розрізняти висоту, тембр, силу і тривалість звуку, систематично

розвивають висотний, динамічний, ритмічний і кольоровий слух. Ігри «Голосно-тихо», «Швидко-повільно», «Вгору-вниз», «Місяць», «Дзеркало», «Веселі діалоги» та інші доцільно проводити під час ознайомлення з елементами музичної майстерності, організації діяльності. процес спостереження за розвитком музики, розширення емоцій, інтонаційних переживань, словникового запасу. Наприклад, розвиток звуковисотного слуху у молодших школярів починається з розпізнавання високих і низьких звуків.З цією метою можна використати гру-головоломку «Вгору-вниз» Якщо учні чують високі звуки, вони піднімають руки вгору, низькі – опускають, а середні – тримають руки на рівні грудей. Хто помилився, програв.

Обов'язковими елементами цього виду ігор є сюжет, роль і уявна ситуація. Вибір сюжету завжди залежить від конкретних виховних завдань. Важливо, щоб молодші школярі однаково зацікавилися сюжетом гри і хотіли в ній брати участь. Учитель пропонує виставу і розподіляє ролі.

Ігри, що моделюють проблему, характеризуються тим, що вони передбачають деформацію структури художнього твору з метою показати особливу роль конкретних засобів художньої виразності. Пропоновані ними нестандартні ситуації вимагають від дітей самостійного та творчого розв’язання.

Наприклад, «Що буде, якщо ...?», або форма ситуативної гри, наприклад захист фантастичних музичних проєктів. Молодші школярі створюють фантастичну ситуацію, наприклад, із життя музичних інструментів або пов’язану із засобами музичної виразності, і намагаються довести її реальність.

До ігор, що моделюють проблеми, можна віднести такі форми ігрових ситуацій:

1) самостійне створення музичного фону до запропонованого сюжету чи образу. Учитель говорить, наприклад: «День починається в

казковому місті. Як проходить твій ранок? Відповіді: сонячно, тепло, холодно, осінь, весна, дощ. «Коли починається наша казка вранці? Якою буде наша казка: доброю, смішною чи страшною? Давайте подаруємо ранок». Існує багато можливостей для створення музичного супроводу до казок, оповідань і картин: можна використовувати вокальні імпровізації, різноманітні дитячі інструменти, а також художні рухи.

2) виконання проблемних вправ. Пропонуються речення, в яких голосом потрібно підкреслити різні слова або поставити розділові знаки так, щоб зміст висловлювання змінювався залежно від завдання [18, с. 48-50].

1.3 Психологічні та фізіологічні аспекти розвитку музичних здібностей у молодших школярів

У психофізіологічному аспекті у молодших школярів починають формуватися системи взаємин зі світом і собою, стійкі форми взаємин з однолітками і дорослими, основні виховні установки, що визначають успішність навчання в навчальному закладі виховання в майбутньому, ефективність стилю спілкування. Для молодших школярів характерний процес переходу від рольової гри до навчальної. Вони стикаються з новими умовами і вимогами, вони починають вдосконалювати свої рефлексивні навички – усвідомлюють свої емоційні стани і набувають здатності контролювати їх. Проте у більшості молодших школярів ще відсутні навички самоконтролю. У першому класі активно розвивається мова і механізми мислення. Головне завдання в першому класі за допомогою вчителя та психолога сформувати стійку навчальну мотивацію дитини на фоні позитивної «самооцінки», стійкої самооцінки та низького рівня шкільної освіти. занепокоєння.

Відповідно до теорії вікового розвитку, запропонованим Л. Виготським, другий клас є стабільним періодом. Він передбачає

поступовий розвиток психіки та особистісних особливостей молодших школярів, а також поступове накопичення знань, умінь і досвіду. Найбільшою раковою хворобою цієї епохи дослідники вважають: рефлексію, тобто орієнтацію на індивідуальні цінності.Інформаційна компетентність, окрім уміння використовувати інформаційні технології, має рефлексивний елемент: готовність молодшого школяра до пошуку розв’язання проблем, творчого перетворення на основі аналізу його інформаційної діяльності, завдяки тому, що кількість набуті на прикладі знань і вмінь не забезпечують необхідного розвитку потенціалу особистості [15].

У третьому класі починає формуватися суб'єктивний психологічний образ себе як особистості, коли соціальне порівняння стає основою самооцінки. Вони стають більш впевненими у своїх соціальних ролях і вже визначають свої інтереси. Вони краще розбираються в соціальних відносинах без сторонньої допомоги.Основна характеристика молодших школярів полягає в тому, що їм потрібно відчувати себе частиною групи, колективу або належати до чогось. Головною мотивацією до навчання в цьому віці є позитивне підкріплення, адже їм ще важко вчитися на помилках і сприймати негативну критику.

З четвертого класу з'являється інтерес до власного внутрішнього світу. Учні можуть бути більш сприйнятливими до впливу та тиску з боку однолітків, вони відкриті та довірливі у світі навколо них. Головним у розвитку учня є «почуття дорослості», тобто усвідомлена і цілісна позиція учня по відношенню до навчальної діяльності, школи, вчителів і однолітків. З психологічної точки зору для молодших школярів цього періоду характерні знижена самооцінка, високий рівень ситуативної тривожності, ставлення до прав і громадянських прав, суспільно корисної діяльності.

У шкільному віці діти з різних культур навчаються, отримуючи знання про свій соціальний світ. Водночас вони розвивають особисту концепцію компетентності. Сила компетентності, яка формується в цьому віці, визначає подальшу ефективність людини в соціальній, економічній та політичній сферах, здатність оцінювати власні дії, здатність аналізувати. У цьому віці (за Л. Божовичем) прискорюються темпи соціалізації та починається усвідомлення «соціального Я» та формування індивідуальних типологічних соціальних ролей (стереотипів), засвоєння інтелектуальних аспектів навчальної діяльності – еталонів понятійного мислення. та наукової лексики. Самостійність, організованість, керованість власною поведінкою та вміння приймати рішення мають стати важливою складовою особистості молодшого школяра, яка визначає характер його соціальної активності та вихідні елементи адаптації до соціально-економічних змін у суспільстві. .

Тому стратегічним завданням школи на сучасному етапі є формування в молодших школярів компетентної особистості – бажання та вміння самостійно вчитися, шукати інформацію в різноманітних джерелах і застосовувати нові знання, розвивати навички дій, прагнення до творчості та самостійності. розвитку. Сучасний урок музичного мистецтва сприймається як цілісний творчий процес, що забезпечує рівноправну, повноцінну навчальну діяльність у системі «учитель-учень»; сприяє розкриттю, формуванню та реалізації особистісних особливостей учнів.Недостатньо досягти лише навчальної мети уроку, необхідно, щоб кожен учень був задоволений власними успіхами на уроці та відчував повагу до себе та своєї праці з боку вчителя та колег. Цьому служать провідні дидактичні принципи загальної музичної освіти:

- принцип науковості;
- принцип тематизму – «основа основ художньої педагогіки»;

- принцип взаємозв'язку музики і життя – «музика – це саме життя»;

- принцип єдності виховання, освіти та розвитку учнів у музичній освіті;

- принцип захопленості, інтересу до музичного навчання;

- принцип добору чітких творів до змісту навчальних занять.

При цьому провідними мистецькими методами навчання є:

- метод «створення вже створеного» (поширений у художньому вихованні);

- метод узагальнення («ключові знання та практичні вміння»);

- метод циклічного розвитку об'єктів музичного сприйняття («забігання вперед» і повернення до оригіналу в новій якості);

- прийом зіставлення протиставлень, порівняння.

Аналіз літератури виявив, що кожна складова музичних здібностей є складним, багатоелементним психічним явищем, яке потребує окремого підходу. Музичний слух є першим елементом класифікації музичних здібностей. Психолог Б. Теплов виділив два підходи до розуміння поняття музичного слуху: до першої групи належать визначення, які окрім звуковисотної сторони включають також темброві або динамічні особливості слуху; до другої групи належать визначення, в яких музичний слух розуміється лише як висота звуку, без урахування тембру й динаміки. На думку Б. Теплова, музичний слух включає здатність розпізнавати тональність, тембр, висоту і гармонічні відчуття, однак психолог схилявся до більш точного терміну «музичний слух», тому визначення «музичний слух» виводиться як одна з основних музичних здібностей, від якої безпосередньо залежить музичність. Музичний слух завжди розглядається як «загальна музична вимога» для всіх людей, які займаються музичною діяльністю.

До видів музичного слуху відносяться абсолютний, мелодичний, гармонічний і внутрішній. Абсолютна висота – здатність розпізнавати

або відтворювати висоту окремих звуків, некорельованих з іншими звуками, висота яких відома; якісне, оригінальне відчуття музичного звучання, що виявляється в процесах розпізнавання і відтворення звуку, що не відбувається поза процесами пам'яті.

Розрізняють два види абсолютного слуху: 1) пасивний, який дозволяє розпізнавати висоту звуків, але не відтворює їх на заданій висоті; 2) активний, що дозволяє розпізнавати висоту звуків і відтворювати їх на заданій висоті [15, С. 125].

Мелодичний слух – звуковисотний слух у його проявах по відношенню до одноголосної мелодії; якісна специфіка сприйняття мелодії, що виявляється в особливостях самого сприйняття, у впізнаванні і відтворенні мелодії та в чутливості до точності інтонування. На відміну від абсолютного слуху, він також може проявлятися поза процесами пам'яті. Його основою є тональне враження, що розуміється як здатність розрізняти тональні функції окремих звуків мелодії, їхню стійкість, ступені цих особливостей, «притягувати» звуки один до одного [15, С. 126].

Гармонічний слух – це музичний слух у його прояві по відношенню до співзвуччя, тобто до всієї поліфонічної музики (в широкому розумінні) [15, с.128].

За словами А. Корнюхіної, цей тип слуху активно розвивається при роботі з поліфонічною музикою і частково при роботі з поліфонічною музикою за наявності достатньо розвиненого гармонічного чуття і достатньо стійких, яскравих слухових сприймань. Гармонічний слух має ті ж основи, що і мелодичний: гармонічне сприйняття і музичні слухові уявлення. Він розвивається лише при достатньому розвитку мелодичного слуху і є подальшим етапом у розвитку музичного слуху.Внутрішній слух – один з основних елементів музичного слуху, тобто здатність слухового уявлення музичного матеріалу, здатність уявляти музичні тони, фарби звуків, мелодії,

акорди, ритми і цілі складні музичні твори, не отримуючи жодних музичних вражень ззовні. Б. Теплов підкреслює некоректність теорій Майкапара, які стверджують, що внутрішній слух є вищою стадією розвитку музичного слуху, але це досить складне питання. Автор також зазначав, що при прийнятті терміну «внутрішній слух» слід відмовитися від терміна «зовнішній музичний слух», оскільки музичний слух не може бути виключно зовнішнім [15, С. 129].

Дещо іншу, ширшу класифікацію елементів музичного слуху подає К. Завалко, яка до основних видів музичного слуху відносить: мелодичний, гармонічний і звуковисотний. Під мелодичним слухом розуміють здатність сприймати одноголосну мелодію. Авторка вважає, що кожна мелодія обов'язково має ладове забарвлення. Тому авторка не виділяє звуковисотного слуху, оскільки на психологічному рівні аналізу він не відрізняється від мелодичного.

Здатність сприймати співзвуччя та гармонічні ряди К. Завалко називає гармонічним слухом. На думку авторки, гармонічний і мелодійний види музичного слуху мають синтетичний характер. З їх допомогою сприймаються не окремі звуки, а якісно своєрідні звуки. Мелодичний і гармонічний слух представляють вищий рівень сприйняття музики і тісніше пов'язані з музикальністю. Висотний слух відрізняється від попередніх тим, що використовується для сприйняття окремих звуків. Також авторка виділяє такі різновиди тонального слуху: абсолютний – як здатність подумки відтворювати висоту окремих звуків і відносний – як здатність сприймати різницю у висоті окремих звуків під час їх порівняння. Важливо, що К. Завалко виділила нові, раніше не пропоновані види музичного слуху: колірний слух, який є складовою абсолютного музичного слуху. Він заснований на постійному співвідношенні певних звуків з певним тембром, що свідчить про наявність у них абсолютного стандарту сприйняття висоти; – «смаковий» слух, який також є складовою абсолютного музичного

слуху, що базується на постійному співвіднесенні певних звуків із конкретними смаковими асоціаціями [11, с. 71-72].

Зовсім іншої класифікації музичного слуху вважає Л. Теряєва. До основних видів музичного слуху відносяться:

1. Інтонаційний слух, який є психологічним механізмом сприйняття і розшифровки складових музики, що базується на її психофізичних властивостях: тембр і темп, динаміка, артикуляція і акцентування, а також на загальній спрямованості і контурах мелодичної ритміки. рух. Коріння інтонаційного слуху походить від слухового спілкування, яке з давніх-давен слугувало орієнтуванню людини в просторі. Інтонаційний слух, як зазначає дослідниця, це властивість слуху, яка спеціально спрямована на сприйняття емоційно-змістовних сторін музики. Розвиток Homo Musices – Musical Man починається зі слухання інтонації [31, с.17].

2. Аналітичний слух, похідний від інтонаційного слуху, деталізує та пояснює образ звуковисотного руху, який він малює. Аналітичний слух народжується з почуття тембру і спрямованості руху, пов'язаного з почуттям реєстру; знає висоту окремих звуків і оцінює висотну відстань між ними. Це створює відчуття музичної висоти та інтервалу. Використовуючи сукупність музичних здібностей, інтонаційний, аналітичний слух і відчуття ритму, людина може засвоїти різноманітні музичні закономірності та оволодіти музичною мовою, тобто зрозуміти, запам’ятати та відтворити музичні вирази (за допомогою пам’яті) [31, с.19].

3.Архітектонічний слух символізує межу, з якої починається етап активного оволодіння музичною мовою, що вказує на перехід від навичок до схильностей, від засвоєння і відтворення вивченого до продуктивної музичної діяльності. Дуже важливо, що архітектурна аускультація включає розуміння стилістичних і жанрових закономірностей музичної мови та оволодіння вмінням будувати нотний

текст. З універсальних лінгвістичних принципів створення музичних структур, з рівня музичної фонології, лексики та синтаксису, які є частиною аналітичного слуху, архітектонічний слух наближає музичне мислення до усвідомлення індивідуальних мовних особливостей текстів. Визначальним фактором розвитку архітектурного слуху є естетичне почуття, розуміння цілісності тексту, його краси та внутрішньої пропорційності [31, с.20].

Цікаву точку зору на поняття «музичний слух» та його класифікацію висловлює В. Семизорова: «Музичний слух – це базова музична здатність, яка пов’язана з різноманіттям реакцій на музичні звуки та здатністю відчувати функціональні зв’язки між ними». звуки в музичній системі та музичному творі, які поділяються на: висоту, інтонацію, звукоряд, мелодію, гармонію, тембр, динаміку, артикуляцію, поліфонію, архітектоніку тощо [29, с.25].

На думку дослідниці, основою розвитку музичного слуху є пам'ять у різних її проявах. Вона зазначає, що абсолютна музична висота є цінною психічною функцією, яка вносить свої особливі відтінки в різні види музичної творчості. З часом вчені прийшли до висновку, що основою функціонування абсолютної висоти звуку є довготривала пам'ять. З'явилася також його класифікація: лінійна (основний опір припадає на відношення інтервалів) і полярна (основний опір припадає на висоту тону) [22, с.26].

Існує третій, особливий вид абсолютного слуху – синоптичний. Це пов'язано з одним із різновидів абстракції – кольоровим слухом (коли якість тону обов'язково поєднується із зоровими уявленнями). Другою важливою складовою музичних здібностей є ритм. Відчуття ритму – це природна фрагментація часової послідовності, поділена на групи, зосереджені навколо підкреслених розподілів, тобто акцентів [27, с.275].

С. Садовенко наголошує, що під музично-ритмічним почуттям можна розуміти здатність особистості до активного переживання та

втілення музичних образів, унаслідок чого вона відчуває їх емоційну виразність та музичний рух; відчуття музичного ритму може бути не тільки руховим, а й емоційним: в його основі лежить важливе сприйняття виразності музики.

Тому почуття музичного ритму не може розвиватися поза музикою [25, С. 460].

І. Романюк під поняттям «почуття ритму» розуміє складову чуттєвих музичних здібностей, характерною ознакою якої є включення не лише поняття часу, а й динаміки, темпу та артикуляції. Відчуття музичного ритму тісно пов'язане з динамічною та артикуляційною сторонами музичного слуху [23, С. 33].

Іншої думки дотримується Л. Масол. На думку вченої, відчуття ритму – це властивість, яка створюється в процесі руху. Найважливішими властивостями музичного руху є сила, швидкість, напрямок і загальний характер музичного ритму. Ці основні властивості почуття ритму дослідниця фіксує разом з інтонаційним слухом: почуття ритму виникає з інтонаційного слуху, і займається деталізацією і структуруванням узагальненого «рухового портрета», отриманого з інтонаційного слуху. Почуття ритму організовує музичний час: поділяє його на одиниці – метричні долі, визначаючи швидкість їх руху; групує звуки у фігури та ритмічні малюнки, виділяючи та підкреслюючи деякі з них [18]. Важливими компонентами почуття ритму є: слухомоторна координація – здатність переводити м'язово-суглобові відчуття в звук; здатність до ритмічної «гесталізації» – здатність відчувати пропорційні співвідношення в тривалості звуків і поєднувати їх, виділяти і акцентувати одні елементи і підпорядковувати їм інші; темпоритмічні здібності – здатність відрізняти хід метричних ударів від зафіксованих у них ритмічних малюнків і точно поєднувати тривалість музичних темпових одиниць, з одного боку, їх сталість, а з одного боку, свобода

взаємних поєднань звуків. в межах ритмічних груп, тобто рубато, музична агогія, з іншого боку, інша сторона [15, С. 130].

Вивчення особливостей інтонаційного слуху та відчуття ритму стало основою подальшого розвитку музичності людини. На основі почуття тембру і якості звуковідтворення, а також осмисленості музичного руху, його наголосу і порядку формується аналітичний слух.

Нині вчені [2; 7; 12; 15; 19; 40-50] виводять нові елементи музичних здібностей, наприклад музичну пам'ять. Музична пам'ять – властивість нервової системи, яка зберігає і відтворює досвід взаємодії з музичними образами в психіці. Удосконалюється також класифікація типів музичної пам'яті. Психологи вважають за доцільне поділяти їх на когнітивно - слухаючі (низький рівень) і репродуктивно - виконавчі (високий рівень). Ці два рівні пам'яті знаходяться в постійному зв'язку один з одним. Класифікація музичної пам'яті за законами загальної пам'яті залишається незмінною. Так, музична пам'ять довільна і мимовільна; прямий і непрямий; оперативні та довгострокові; логічний, образний, емоційний, руховий, зоровий, слуховий. Термін «музична пам'ять» означає здатність запам'ятовувати, зберігати, розпізнавати і відтворювати музичний матеріал. Музичну пам'ять можна поділити на види: емоційну, образну та логічну. Емоційна пам'ять – найвища сходинка в ієрархії музичної пам'яті, яка має три рівні: найвищий – здатність сприймати музично-художні образи; середній – сприйняття умов емоційного змісту музики; низький – сприйняття емоційного настрою музики. Зорова пам'ять – вид, заснований на слуховій пам'яті (музичні та слухові уявлення). Зорова пам'ять – це здатність малювати зорові образи музичних творів [15, С. 130].

Тактильна пам'ять відіграє допоміжну роль у структурі музичної пам'яті, оскільки, з одного боку, образи тактильної пам'яті виражаються у взаємодії з образами слухової пам'яті; у свою чергу, тактильна пам'ять у взаємодії із зоровою пам'яттю може істотно збагатити художній образ

музичного твору на основі зорового образу; з іншого боку, взаємодія тактильної і моторної пам'яті сприяє виникненню тактильно-моторних уявлень (це пов'язано зі специфікою різних музичних інструментів – акордеона, баяна), в яких виділяється ряд тональностей, щоб повноцінно використовувати тактильну пам'ять у виконавчому процесі). Смакова пам'ять – це пам'ять смакових відчуттів, які можуть мати цікаві зв'язки зі слуховими уявленнями.

Слухові та смакові уявлення частіше пов'язані з асоціаціями (порівняння певних співзвучностей, фрагментів досліджуваного твору зі смаками різних страв). Пам'ять, заснована на здатності до нюхових уявлень, використовується для збагачення повного або відносно завершеного музичного образу. Словесно-логічна пам’ять – ще одна складова музичної пам’яті, яка забезпечує запам’ятовування, збереження та відтворення думок, понять і фраз музичного змісту, завдяки чому ми не тільки запам’ятовуємо, а й сприймаємо логіку музичного розвитку [19].

Серед нових структурних компонентів музичних здібностей виділяють музичне мислення (музичний інтелект): музичне мислення або музичний інтелект – здатність мислити музичними образами [23, С. 35]. Він поділяється на дві категорії: репродуктивний (пов’язаний зі сприйняттям, представленням, аналізом і оцінкою вже створеної кимось «чужої» музики) і продуктивний (створення принципово нових музичних образів). Музична уява тісно пов'язана з музичним мисленням. Музична уява – здатність психіки пов'язувати музичні образи з уявленнями та станами або з іншими музичними творами. Музична уява безпосередньо пов'язана з музикальністю [33, С. 36].

У систему компонентів музичних здібностей С. Садовенко вводить новий елемент – музично-постановницькі здібності. Здатність до музикування є складовою музичного таланту, складовою композиторського таланту людини. Саме комбінаторне ядро музичного

таланту винаходить багато нових музичних елементів і структур. Музично-постановницька здатність є осередком, що породжує композиційний процес, в основі діяльності якого архітектонічний слух будує нове музичне ціле, добираючи корисні й потрібні поєднання, відкидаючи невдалі й недоречні. Талант композитора полягає в злагодженій роботі музично-постановницьких здібностей лівої півкулі та архітектурного слуху правої півкулі [28, с. 195].

Висновки до розділу 1

У розділі визначено, що музичність – це сукупність індивідуально-психологічних особливостей, необхідних для музичної діяльності і водночас пов'язаних з кожним видом музичної діяльності. Виділяють три основні музичні здібності: ладове чуття; музично-слухові уявлення; почуття ритму.

Тому можна відзначити, що класифікацією поняття «музичні здібності» займаються багато дослідників з різних галузей науки: психології, педагогіки, мистецтвознавства. Феномен музичної здібності – це складна, багатогранна структура, яка, з одного боку, є множинною системою; з іншого боку, це неподільне ціле.Водночас кожен елемент структури також є явищем багатоаспектним і поліфонічним, що має свою складну структуру. Проте розуміння всіх елементів дозволяє глибше зрозуміти специфіку музичних здібностей та їх розвитку.

Розвиток музичних здібностей необхідно здійснювати на всіх етапах вікового розвитку, приділяючи особливу увагу індивідуально-психологічним особливостям кожної дитини. Оскільки всі навички найактивніше розвиваються в процесі діяльності, важливо раціонально організувати музичні заняття дітей. Організація музичних занять з дітьми повинна передбачати заохочення дітей до творчого осмислення різноманітних типів пропонованих завдань, добору творчих варіантів і постійної спрямованості на пошук нових, оригінальних способів перетворення навколишньої дійсності.

РОЗДІЛ 2
ОГЛЯД СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

2.1 Використання комп'ютерних програм та інтернет-ресурсів на уроках музичного мистецтва

Використання молодшими школярами підключених до мережі персональних комп’ютерів та електронних клавішних інструментів (синтезаторів) дає можливість запровадити в навчальний процес музично-інформаційні технології, пов’язані з розвитком музичних навичок під час уроку музичного мистецтва.

Важливість використання музично-інформаційних технологій у загальній музичній освіті полягає у збагаченні молодших школярів знаннями про сучасні інформаційні технології, мультимедійні засоби навчання, комп’ютерні нотні програми для запису нот, сучасні музичні комп’ютерні програми. Поняття «музичні інформаційні технології» розглядається як цілеспрямована та організована сукупність інформаційних процесів, необхідних у музичному мистецтві для створення, збору, зберігання, обробки, демонстрації, передачі, поширення, використання, захисту та знищення інформації. Музично-інформаційні технології необхідні для навчання на уроці музичного мистецтва, самостійної роботи та практики.

З метою оновлення змісту навчальної програми загальної музичної освіти слід доцільно включити такі теми:

Тема 1. Поняття «музичні інформаційні технології», класифікація та застосування на уроках музичного мистецтва.

Тема 2. Знайомство з форматом MIDI – цифровий інтерфейс музичних інструментів Визначення терміну «формат MIDI».

Тема 3. Мультимедійні засоби навчання (відеоролики з анімацією, інтерактивний навчальний комплекс – UBS Virtual Maestro).

Тема 4. Нотні програми для створення партитур або власного музичного репертуару.

Тема 5. Електронні інформаційні ресурси, Інтернет-технології. Робота з електронними нотними виданнями та інтернет-ресурсами.

Тема 6. Музичні комп'ютерні програми для створення власних музичних творів та інтерпретації інших творів.

Тема 7. Знання гри на синтезаторі. Запис простих фонограм за допомогою синтезатора [16, с.57-58].

Впровадження музично-інформаційних технологій у навчальний процес навчання потребує інноваційних методів і технологій навчання, а саме використання: електронних бібліотек, енциклопедій, підручників, електронних музичних словників, збірників нот в електронному вигляді, відеороликів з анімацією , а також Інтернет і сучасні комп'ютерні програми.

Розглянемо їх докладніше.

Інтернет інформація. Інтернет-інформацію можна розділити на 3 основні групи:

1. Література (електронні бібліотеки та енциклопедії);

2. Наукові матеріали (тексти книг, матеріали з газет і журналів);

3. Освітні програми, методичні зміни.

Посібники в електронному варіанті. Використання електронних підручників необхідне для поглиблення знань, умінь і навичок, пошуку та відбору музичних творів для практичної роботи з учнями, вдосконалення техніки їх виконання.

Електронні бібліотеки та словники електронної музики полегшують анотування музичних творів, пояснюють музичні терміни та їх значення. Електронні методичні дослідження необхідні для

вивчення методології та вибору ефективних та інноваційних методів навчання.

2.2 Використання віртуальної реальності у музичному навчанні

Можливості віртуальної реальності в загальній музичній освіті досліджує китайський дослідник Х. Хан у статті «Розробка системи навчання вокалу на основі технології VR» [4]. Поєднуючи музичну освіту з освітньою платформою на основі мережевого середовища та використовуючи теорію конструктивізму як основну теоретичну основу, автор пропонує систему музичної освіти на базі платформи Moodle. Він дозволяє збирати, відтворювати та відображати аудіосегменти в реальному часі, а також використовувати функцію вокальної музики. Завдяки цьому рішенню, стверджує дослідник, уроки музичного мистецтва є інтуїтивно зрозумілими, інтерактивними та цікавими [44].

Дослідженню використання віртуальної реальності на уроках музичного мистецтва присвячена стаття італійських авторів «Мобільна віртуальна реальність для вивчення музичних жанрів у початковій школі» [45].

У результаті оцінки протоколу навчання під час експерименту виявлено статистично значуще покращення результатів навчання за допомогою технології віртуальної реальності порівняно з традиційними заняттями. Молодші школярі з «віртуальних» груп також зазначили, що така форма занять їм подобається набагато більше, тому що вона більш цікава та стимулююча [45].

«Дослідження дизайну інтелектуальної системи загальної музичної освіти на основі технології віртуальної реальності» [48] – стаття китайського дослідника В. Чена. Автор досліджує, як VR використовується для побудови системи загальної музичної освіти з метою впровадження відповідної освітньої платформи. Вчений

стверджує, що завдяки створенню різних віртуальних елементів така платформа може краще досягати поставлених цілей. «Реальний» тут стосується реальних об’єктів, знятих камерою, тоді як «віртуальний» включає моделі, звуки та слова, створені комп’ютерним програмним забезпеченням, яке покращує об’єкти в реальному світі. Потім технологія інтеграції віртуальної реальності використовується для поєднання віртуальних речей із реальністю, щоб забезпечити узгодженість освітлення, геометрії та руху для досягнення безперебійної суперпозиції та досягнення доповненої реальності. Тому дослідник наголошує, що для побудови віртуального імітаційного експерименту варто використовувати комп’ютерне моделювання. Також він згадує експеримент із розпізнавання музичних жанрів на уроках музичного мистецтва, який занурює молодших школярів у різні музичні стилі (класику, кантрі, джаз та свінг) за допомогою мобільних пристроїв VR. Результати показують, що порівняно з традиційними курсами з друкованими матеріалами та пасивним прослуховуванням поєднання мобільної технології віртуальної реальності та традиційних методів навчання може покращити досвід вивчення музики з точки зору активного прослуховування, концентрації тощо [48].

У публікації «Впровадження системи інтерактивного навчання музики з підтримкою музики на основі технології віртуальної реальності» [43] дослідники пропонують архітектуру віртуального інтерактивного навчання, яка реалізує такі ключові технології, як моделювання, інтерактивна сцена навчання з підтримкою музики та доступ до бази даних. Така модель може повністю мобілізувати почуття і мислення молодшого школяра, завдяки чому перед ним чітко постають спостережувані пейзажі. Так звана «інтерактивність» означає, що взаємодія з комп’ютером в системі віртуальної реальності є майже природною. Молодші школярі можуть працювати не тільки з комп'ютерної клавіатури і миші, але і зі спеціальними шоломами,

рукавичками та іншими сенсорними пристроями. Вони також можуть досліджувати предмети або керувати ними у віртуальному середовищі, використовуючи свої природні навички: мова, рухи тіла тощо [3].

С. де Фрейтас у публікації «Використання ігор та симуляцій для підтримки навчання» [42] представляє основні питання та надає інформацію про те, як комп'ютерні ігри та симуляції на їх основі допомагають молодшим школярам у навчальному процесі. Автор також підкреслює, що поєднання змісту навчальних предметів з комп'ютерними іграми робить урок музичного мистецтва цілком «серйозним» і повністю відповідає його цілям [42]. Китайський дослідник X. Wang у публікації «Design of a vocale training system platform for music majors based on artificial intelligence» [50] представляє принцип роботи штучного інтелекту, аналізує проблеми, що постають перед загальною музичною освітою, та пропонує метод реалізації системи навчання на уроках музичного мистецтва на основі штучного інтелекту. Платформи онлайн-навчання та навчання на основі штучного інтелекту мають переваги в тому, що вони можуть виконувати навчальні завдання за допомогою мобільних телефонів будь-коли та будь-де завдяки максимальному зручності та швидкості мобільного Інтернету. Тому, як стверджує дослідник, штучний інтелект широко використовується на уроках музичного мистецтва, щоб така освіта відповідала потребам молодшого школяра [50].

У статті «Розробка вокальної системи штучного інтелекту для загальної музичної освіти з використанням моделювання розпізнавання мовлення» [40] автор зазначає, що система музичної освіти передбачає розробку чотирьох цифрових вимірів: веб-терміналу, мобільного терміналу, веб-інтерфейсу та бази даних. Використовуючи можливості комп'ютерів, такі як обчислювальні функції та функції обробки, у поєднанні з передовими інтелектуальними технологіями та відповідним обладнанням, дослідник пропонує комп'ютерну модель

інтелектуального навчання. Його можна використовувати в навчанні за навчальним планом у поєднанні з розробкою онлайн-системи та розумним використанням комп'ютерних технологій для створення системи вокального навчання. Така інтелектуальна система може покращити вимоги до рівня управління загальною музичною освітою, організації навчання та роботи з навчальною платформою [40]. До питань загальної музичної освіти та використання в ній сучасних інформаційних технологій можна віднести такі наукові матеріали. J. Waddell і A.Williamon у публікації «The use of technology and approaches to music education» [49] досліджують думку 338 музикантів-аматорів, спеціалізацій і музичного досвіду щодо використання технологій у освіти. Для цього автори розробили спеціальне опитування. Результати продемонстрували загальне позитивне ставлення до технологій і підтвердили модель прийняття технологій, згідно з якою використання технологій у музичній освіті передбачалося простотою використання через зручність використання. Встановлено, що навички молодших школярів зі смартфонами, ноутбуками та настільними комп'ютерами виходять за рамки традиційних пристроїв для запису аудіо та відео, і більшість музикантів повідомили про використання класичних музичних технологій (таких як метрономи та тюнери) на смартфонах і планшетах [49] .

Нарешті, згадаємо «Оксфордський довідник з технології та музичної освіти» під редакцією С. Рутмана та Р. Манті [47], який містить 63 публікації на цю тему. У вступі дослідники зазначають, що технології мають найбільший вплив на уроки музичного мистецтва. Для такої дисциплінарної традиції це породило незліченну кількість поглядів на те, чим є і яким має бути навчання музики. Цьому завданню підпорядкована ця публікація, яка критично аналізує взаємозв'язок між технологіями та музичною освітою з різних точок зору: історичної, філософської, соціокультурної, педагогічної, музичної, економічної

тощо. Зміст книги організовано навколо чотирьох широких аспектів. теми: виникнення та еволюція; місця та контексти: соціальні та культурні питання; переживання, вираження, навчання та навчання; компетенції, акредитація та професійний розвиток [47]. Норвезька антологія «Music Technologies in Education» [46] представляє дослідницькі проєкти, які розглядають перетин музики, технологій та освіти з різних точок зору. Його автори є розробниками низки освітніх програм різного рівня в галузі загальної музичної освіти. Охоплено широкий спектр тем, таких як: гейміфікація та вивчення пісень, створення музики на iPad у класі, живе зациклення як підхід до диригування ансамблем, простори для вивчення автентичних музичних технологій, створення музики в «епоху ноутбуків», звук, концепції онлайн-присутності та виклики, що стоять перед освітою в електронній музиці [46].

На основі аналізу ряду зарубіжних публікацій сучасними дослідниками можна зробити висновок, що більшість досліджень загальної музичної освіти спрямована на розуміння того, як поєднати традиційне навчання з сучасними технологічними досягненнями, особливо інформаційними. Це реалізує необхідність концептуалізації ряду концепцій загальної музичної освіти в руслі міждисциплінарних дослідницьких традицій.

2.3 Мобільні додатки та ігри для розвитку музичних здібностей

Для вивчення та ознайомлення молодших школярів із сучасними комп’ютерними програмами доцільно більш детально розглянути музичні комп’ютерні програми.

Нотний редактор – комп'ютерна програма, що дозволяє вводити, редагувати і друкувати ноти різної складності.

На думку С. Горбенка, ця програма наближає звичайні здібності простого музиканта до здібностей обдарованої людини і є необхідною для композитора, аранжувальника та диригента [6].

Найвідоміші нотні програми: Finale і Encore. Для передачі нот з програми в програму найчастіше використовується формат MIDI - Digital Interface Musical Instruments, призначений для зберігання інформації про ноти. Ці дві програми легко читають MIDI-файли, представляючи їх у нотному вигляді. В інших програмах можна експортувати нотну графіку у формат PDF, а звуки – у формат MIDI або MP3.

Програмне забезпечення Finale Notator розроблено MakeMusic. Ця програма призначена для створення мелодій, аранжувань, інструментування, написання нот і їх редагування. Записані нотні тексти можна прослуховувати, зберігати у файлах і роздруковувати ноти. Finale дозволяє експортувати музичні дані у формат MIDI, записувати музику в аудіофайли і зберігати ноти в графічних форматах. Програма Encore Notator дозволяє вводити ноти за допомогою клавіатури комп'ютера, прослуховувати файли і зберігати ноти в файли.

Програма MagicScore (виробник – DG Software) пропонує широкі можливості для створення нот в електронному вигляді, збереження у форматі MIDI, читання з формату MIDI, автоматичного та ручного форматування, копіювання, редагування та друку нот.

Music Band in a Box, мабуть, найкраща програма для аранжування музики, вона має понад 2000 стилів, розуміє всі існуючі акорди, дозволяє гнучко керувати аранжуванням, видаляє та встановлює нові музичні інструменти, записує мелодії та вокал, аранжує у форматі MIDI для професійного редагування.

Програма Factory цінна в практичній діяльності. Він дозволяє записувати і зберігати музику у форматі MIDI, переводити створену

музику в різні формати: відео, аудіо, mp3, mp4, AVI, 3GP, WMA, JPG та інші формати.

Ефективними у проведенні уроків музичного мистецтва вважаємо:

1) використання мультимедійних технологій;

2) створення електронної бази музичних творів (класична музика, сучасна музика, поп-музика, рок-музика, караоке у форматах wma, midi, mr3, mr4 та навчальні матеріали з використанням текстового редактора Word, програми Power Point, програми Music Editor);

3) використання електронних музичних інструментів (синтезаторів, барабанів) для написання та аранжування пісень за допомогою комп'ютера;

4) використання фото- та відеозаписів для оцінки якості уроку музичного мистецтва та власної інтерпретації музичних творів [31].

Розглянемо музичні навчальні ігри, які використовуються на уроках музичного мистецтва для розвитку творчих здібностей молодших школярів:

1. Музично-дидактична гра «Скільки тактів у такті?».

а). Учитель вистукує ритм твору, підкреслюючи початок кожного такту.

б). Після підрахунку кількості влучень учні тихенько показують пальцями число.Геймплей можна ускладнити, переходячи між засобами з пульсуючою долею - засобами з будь-яким ритмом.

2. Музично-розвиваюча гра «Повтори ритм».

а). Учитель використовує короткі ритмічні формули.

б). Учні (махаючи рукою вчителя) повторюють їх. Ускладнюємо гру, додаючи жартівливі рухи після плескань [для розвитку зорової уваги] (наприклад, розводимо руки в сторони, торкаємося вух, стискаємо пальці в кулак, розтискаємо пальці і обертаємо руками руки для учнів тощо).

3. Музично-розвиваюча гра «Дай відповіді»:

а). Учитель складає коротку ритмічну формулу запитання.

б). Клас повторює запитання (крім учня, який відповідає).

в). Двічі прослухавши музичне запитання, учень плескає та імпровізує ритмічну відповідь.

г). Учень ставить сусіду музичне запитання [продовження гри в коло]. Пам’ятайте: музична відповідь може бути довшою або коротшою за запитання. Ви можете змінити темп, розмір тощо.

4. Музично-розвиваюча гра «Ритмічні диктанти»

а). Учитель використовує прості ритмічні формули.

б). Учні розшифровують їх за допомогою ритмічних складів.

Якщо діти не справляються із завданням, нагадайте їм пов’язати елементи ритму з ходою хлопчика, качечки та коника.

Так, наприклад, можна сказати про ритмоформулу: Спершу йшов хлопчик (та), потім качка (ті ті) качала, потім бігла за коником (тукутуку), а хлопчик (та) знову слідував за коником.

5. Музично-розвиваюча гра «Читаємо ритми».

Намалюйте на дошці чотири квадрати чверті, дві восьмих, чотири шістнадцятих і три восьмих. Запишіть під ними назви ритмічних складів.Створення ланцюжків ритмів на основі записаних тривалостей.

а). Учитель по черзі вказує на один із квадратів.

б). Учні читають його вголос [у помірному темпі], з ритмічними складами. Щоб діти мали час зорієнтуватися, трохи заздалегідь переведіть указку від квадрата до квадрата.

Коли дітям буде зручно читати показані ритми, переходьте до більш складних ритмічних формул: друга восьма чверть [ta ti ti], восьма чверть із пунктирною точкою [ta i ti], восьма чверть [ti i ti], восьма з пунктиром [ti ta i], вісім-два шістнадцять [ti tuku], дві шістнадцять

восьмі ноти [tukuti], восьма нота з крапками-шістнадцять [ti-uku], шістнадцять з крапками восьма нота [tuki-ў].

6. Музично-розвиваюча гра «Споглядова майстерня».

Учитель ділить клас на три групи. Кожна група імітує хід одного з годинників: великого (йде по чвертях - та та), середнього (йде по восьмих - ti ti ti ti ti) і малого (йде по шістнадцятих - tukutuku тукутуку). Годинникар (учитель або хтось із дітей) перевіряє годинники – заводить і зупиняє їх. Б'ють годинники – всі разом, по одному, по два.

Гра може бути складною. Розділивши клас на шість груп, годинникар перевіряє правильність роботи годинників, вмикає і вимикає дзвоники. Він стежить за одним темпом, за одним пульсом усіх годинників у своїй майстерні. Великий годинник [перша і друга група дітей] «бігає» і дзвонить по чвертях (та та // бам бам). Середній [3. і 4 група] – у восьмих нотах (ti ti ti ti ti // ding ding ding ding). Маленькі [групи V і VI] – ходить шістнадцятими (тукутуку тукутуку), дзвонить і дзвенить одним довгим звуком (дзззззззз...). Гру психологи вважають генетичною основою художньої творчості, під час якої закономірно виникають ситуації, що стимулюють творчу діяльність.

Тому, займаючись співом, слуханням музики, музично-ритмічних рухів, учні спираються на знання особливостей засобів художньої виразності, які формують характер творчих здібностей, естетичних почуттів, потреб і нахилів.

Тому програми загальної музичної освіти зазвичай спрямовані на навчання учнів основам музики, грі на інструментах і теорії музики. Такі програми включають навчання грі на різних інструментах, вокальне виконання, композицію та аранжування музики та теорію музики, включаючи нотну грамоту та гармонію. Крім того, деякі програми можуть включати участь в оркестрі чи хорі, концертах та інших заходах для практики та демонстрації навичок. Загалом програма музичної

школи забезпечує учням всебічну музичну освіту та готує їх до подальшого професійного розвитку в цій галузі.

Ось деякі додаткові функції програм музичної школи:

-молодші школярі можуть навчитися грати на різних інструментах, таких як фортепіано, гітара, скрипка, віолончель, флейта тощо. Уроки проводять досвідчені викладачі, які можуть допомогти учням розвинути свої навички.

-уроки музичного мистецтва також включають уроки співу, під час яких учні можуть вивчати вокальні техніки та вдосконалювати свій голос.

-молодші школярі можуть вивчати нотну грамоту, гармонію, темп, ритм та інші аспекти музики, які допоможуть їм краще розуміти та грати музику.Створення та аранжування музики: учні можуть досліджувати процес створення музики, включаючи створення та аранжування музики.

-молодші школярі можуть приєднатися до оркестру чи хору, щоб отримати досвід виступу з іншими музикантами.

-молодші школярі можуть відвідувати різноманітні концерти та вистави, щоб продемонструвати свої навички та отримати досвід публічних виступів.

Програми загальної музичної освіти надають широкі можливості для вивчення музики та розвитку навичок у цій сфері. Це індивідуальні заняття грою на інструментах, уроки співу, теорії музики, створення та аранжування музики, участь в оркестрі чи хорі, концерти та вистави, підготовка до вступу в музичні школи та вузи, участь у конкурсах та фестивалях. Уроки музичного мистецтва дозволяють учням розвинути навички та отримати досвід публічних виступів [27, с. 280-281].

2.4 Інтерактивні технології та електронні пристрої у музичному навчанні

Використання нових інформаційних технологій змушує переглядати зміст навчального предмету. Від вивчення великого фактичного матеріалу має сенс поступово переходити до навчання прийомам його самостійного пошуку, узагальнення та систематизації, оскільки сучасні технічні засоби дозволяють опрацьовувати та надавати доступ до великих обсягів музичних знань із все більшою швидкістю. Особливо важливу роль тут відіграють телекомунікаційні мережі, такі як Інтернет, які усувають просторові бар'єри. Інтерактивні технології можна успішно використовувати на уроках музичного мистецтва – спочатку це можуть бути інтерактивні вправи на окремих етапах уроку. Починати варто з того, що найбільш доступно і зрозуміло молодшим школярам.

Додаток «Musical instruments for kids». Ця програма є чудовим способом дозволити молодшим школярам вивчати музику. Мистецтво і музика відіграють важливу роль у розширенні кругозору щодня, і відомо, що молодші школярі, які стикаються з мистецтвом і музикою на ранньому етапі, досягають кращих успіхів і йдуть далі в житті, ніж вони б це зробили в іншому випадку. Вони люблять вивчати мистецтво та музику за допомогою веселих онлайн-ігор і можуть дізнатися про оркестрову музику, джаз, оперу тощо.

У додатку використовується англійська мова, що дозволяє молодшим школярам не тільки знайомитися з інструментами та музичними творами, а й вивчати іноземну мову.

Використання інтерактивних методів і форм дає можливість організувати ділову співпрацю з метою вирішення навчальної проблеми, що виникає під час занять. Свобода спілкування під час занять, висловлення власної думки, повага до думки інших є необхідними умовами, які забезпечують ефективність нових технологій.

Ось кілька творчих прикладів вивчення нот, музичних інструментів і розвитку слуху.

Додаток «Вчимо ноти».

«Характер нот»

Учні повинні розуміти, що кожна нота – це певний звук. Кожен звук має своє забарвлення, свій характер. Учні з цікавістю фантазують і придумують «прізвиська» для своїх нотаток. Робота барвисто оформлена. Ось зразок.

ДО – весела

РЕ - злюка

МІ – пустунка

ФА – добра

СОЛЬ - примхлива

ЛЯ - балакуха

СІ – вередлива

«Заборонена записка»

Перед початком гри вибирається заборонена нота. Наприклад: «ля». На дошці, на штаті, шкала /від С до С/. Учитель показує на будь-яку записку. Учні називають цю ноту і плескають. Якщо вчитель вказує на заборонену ноту, учні мовчать. Якщо хтось випадково плескає в долоні або кричить, то ряду, в якому сидить позіхаючий, призначається штрафний бал. Перемагає уряд, який набрав найменшу кількість штрафних балів. Гру можна проводити під музику. У цій версії учні безперервно плескають. Але як тільки вчитель вказує на заборонену ноту, учні перестають плескати. Гра розвиває увагу та вміння стежити за грою.

Гра «Весела шкала»

Мета: розвиток комунікативних навичок, розвиток швидкості реакції.

Зберіть 2-3 команди по 7 дітей у кожній (залежно від загальної кількості дітей у класі) і роздайте різнокольорові картки з написаними на них назвами нот. Під веселу музику діти грають, стрибають або

роблять будь-які рухи, коли музика закінчується, потрібно швидко зібратися в команди, головне встати по порядку: до -ремі-фа-соль-ля-сі.

Перемагає та команда, яка швидше і правильно збереться. Гру можна повторити 2-3 рази. Ця гра дає можливість не тільки рухатися, але і запам'ятовувати порядок нот. Його можна використовувати на заняттях замість фізкультхвилинки [1, с.59-60].

Висновки до розділу 2

У розділі визначено, що загальна музична освіта поступово поступається місцем різним новим видам освіти з використанням інформаційних технологій: цифрових пристроїв, комп’ютерних ігор, віртуальної реальності, різноманітних симуляцій та мережевих освітніх платформ, штучного інтелекту, систем автоматичного керування, додатків тощо. Таким чином, новітні технології ламають модель загальної музичної освіти, сприяють її розвитку та розширюють можливості отримання цінних знань. Більше того, залучення до навчального процесу новітніх технологій потребує змін не лише у змісті, методах та процесі навчання, а й у самій теорії музичної освіти. Загалом усі ці процеси покращують якість загальної музичної освіти, забезпечують її сталий розвиток у межах новітніх прогресивних концепцій

ВИСНОВКИ

Розвиток музичних здібностей молодших школярів важливий не тільки в контексті їх подальшого навчання музиці. Адже, як відомо, музичний слух (інтонація, тембр) відіграє важливу роль у вивченні мов (рідної та іноземної), відчуття ритму та метра допоможуть дитині у вивченні математики, а емоційна сприйнятливість до музики є основою, здатність співпереживати іншим людям. Залежно від віку дітей інтерактивна гра є універсальною формою навчання та розвитку. Дотримуючись кількох простих правил проведення музичних ігор, можна легко, цікаво та ефективно розвивати музичні здібності дітей. Учитель повинен грати з дітьми і водночас навчати їх, брати участь у грі з ними та отримувати від неї задоволення. Стан щастя, який дарує гра, допомагає дітям легко і непомітно засвоювати будь-який матеріал. Спільна гра педагогів і дітей створює довіру, безцінність і атмосферу повного прийняття один одного як рівноправних і цікавих партнерів по грі. Не критика, а підтримка ідей та зусиль дітей відкриває шлях до їх інтересу до музики.

Активна творча діяльність у музичних іграх сприяє розвитку цілого комплексу музичних здібностей. Тому доцільно включати в музичні заняття засоби, що стимулюють різнобічний розвиток.Такими засобами є інноваційні технології: комп’ютерні програми та Інтернет-ресурси для музичної освіти, віртуальна реальність у музичній освіті, мобільні додатки та ігри, що розвивають музичні навички.

В арсеналі методичних прийомів кожного вчителя багато цікавих форм роботи на уроці музичного мистецтва. Інтерактивні методи навчання, закладені на уроках музичного мистецтва, дозволяють учням не лише глибше зануритися у світ музики, а й творчо розкрити свій внутрішній світ, відкрити в собі найкраще. Молодші школярі починають розуміти, що духовна культура пробуджує в людині

особистість, підносить саму людину та її роль у світі до найвищих цілей і завдань.

Музично-інформаційні технології, мультимедійні засоби та музичні комп'ютерні програми сприяють активізації навчання, розвитку музичної пам'яті, творчого мислення, творчої композиторської уяви, створенню музичних інтерпретацій та налагодженню творчого діалогу між учителем і учнем.

Використання музично-інформаційних технологій у навчальному процесі значно поглиблює теоретичні та практичні знання, підвищує якість навчання та формує музичні здібності молодших школярів. Комп'ютеризація навчального процесу зумовлює самостійну роботу як більш самостійну та творчу; дає можливість працювати з різними джерелами інформації, записувати та опрацьовувати музичні твори та власну музику, використовуючи сучасні комп'ютерні музичні програми та ефективно використовувати їх у подальшій діяльності. Тому впровадження музично-інформаційних технологій у навчальний процес потребує інноваційних методів і технологій навчання, а саме використання: електронних бібліотек, енциклопедій, підручників, електронних музичних словників, збірників нот в електронному вигляді, відеоматеріалів. з анімацією, а також Інтернет і сучасні музичні програми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейко О.І. Виконавська культура скрипаля: теорія та методика формування. М. : Львів: Галицька видавнича спілка, 2013. 298 с.
2. Андрейко О.І. Педагогічні перспективи акмеформування музиканта виконавця у вищих навчальних мистецьких закладах. Наукові записки. Серія педагогічні та історичні науки, № 105. К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. С. 3-10.
3. Бордюк О.М. Використання комп'ютерних технологій у сучасній мистецькій освіті. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова. Сер. 14: Теорія і методика мистецької освіти. К.: НПУ, 2009. Вип. 7 (12). С. 75-79.
4. Буркова Л. Механізм та інструментарій упровадження інноваційної технології у навчальний процес ВНЗ. Наука і освіта: наук.- практ. журн. Півд. наук. Центру АПН України. 2010. № 2. С.142-146.
5. Вільчковська А. Е. Ритмічна гімнастика Еміля Далькроза (теоретичний аспект). Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільств. 2008. Т. 2. С. 40–43.
6. Горбенко С. С. Історія гуманізації музичної освіти дітей шкільного віку : навчальний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання. Видання друге, доповнен. Житомир : В. Б. Котвицький, 2008. 416 с.
7. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікативні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ Вінниця: «Планер», 2005. 366 с.
8. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2004. 44 с.

9. Завалко К. В. Основи орф-педагогіки : навч. посіб. Черкаси : Черкас. ЦНП, 2013. 161 с.
10. Завалко К.В. Інноваційні концепції музичного виховання Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Зб. наук праць. – Вип.11 (16). – К. :НПУ, 2011. – С. 45-49.
11. Завалко К.В. Інноваційність як ознака модернізації музично педагогічної освіти Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 52. Педагогічні науки: реалії та перспективи: Зб. наук праць. – Вип.28. – К.: НПУ, 2011. – С. 71-75.
12. Завалко, К. В. Методичні засади навчання дітей дошкільного віку гри на скрипці Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти, 8 (13), 159–162. Київ: Вид-во НПУім. М. П. Драгоманова, 2009.
13. Завалко К.В. Самовдосконалення вчителя музики: теорія та технологія. М. – Черкаси: ЧНУ, 2007. 274 с.
14. Зайцева Т.В. Теоретичні аспекти впровадження інноваційних технологій у процесі фахової підготовки учителів музики Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 27–28 березня 2020 р.). Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України, 25-28. Київ: ГО «Інститут інноваційної освіти», Київ: Інститут інноваційної освіти, 2020.
15. Корнюхіна А. В. Інноваційні методики музичного виховання та розвитку здібностей дітей дошкільного віку Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка №2 (307) ч.1, 124-130, 2017.
16. Лабунець В.М. Інноваційні технології інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики : теорія та методика Кам’янецьПодільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2014. 352 с.

17. Лобова О. Педагогічні основи музично-хореографічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2017. № 8. С 12–23.
18. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Е.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2006. 256 с.
19. Масол. Л. М. Методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво»
20. Падалка Г.М. Теорія і методика мистецької освіти: інноваційна проблематика Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент. Збірник наукових праць. – К., 2010. – Вип. 5. – С. 68-83.
21. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : монографія. Київ : Освіта України. 2008. 267 с.
22. Половіна О.А. Інтегративна функція мистецтва у формуванні творчої особистості дитини. Мистецтво та освіта. 2018. № 3 (89). С. 25-29.
23. Романюк І. Музичне виховання. Організація роботи у дошкільному навчальному закладі. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 280 с.
24. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти: навчально-методичний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 640 с.
25. Садовенко С.М. Розвиток творчих та музичних здібностей дітей раннього і молодшого дошкільного віку. Педагогічні науки. Збірник наукових праць. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2003. С. 460-467.
26. Садовенко С.М. Розвиток музично-творчих здібностей дошкільнят засобами пісенно-ігрових методів дитячого фольклору. Наукові

записки, Ніжин: Видавництво НДУ імені М.Гоголя, 2005. С. 72-76.

27. Садовенко С.М. Вплив пісенного фольклору на розвиток музичних здібностей дітей дошкільного віку та творчу самореалізацію особистості. Педагогічні науки: Збірник наукових праць. Частина друга. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2005. С. 275-281.
28. Садовенко С.М. Особливості та психолого-педагогічні умови розвитку музичної пам'яті дошкільнят // Педагогічний процес: теорія і практика: Збірник наукових праць. – К.: Видавництво П/П "ЕКМО", 2005. – Вип. 1. – С. 194-205.
29. Семизорова В. В. Використання системи «елементарного музикування» Карла Орфа в освітньому процесі дошкільного навчального закладу. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 68 с.
30. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2012. 528 с.
31. Теряєва Л. А. Методичні рекомендації до формування методичної компетентності майбутніх учителів музики на заняттях з хорового диригування. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. 32 с.
32. Тімашева Т.М. Інструментально-виконавська підготовка майбутніх учителів музики у системі вищої педагогічної освіти Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 6. – С.115-117.
33. Турчин Т.М. Музика як чинник естетичного виховання Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Шевченка. Сер. Педагогічні науки. – Чернігів, 2004. – Вип. 24. – С. 107-110.
34. Уруський В.І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: методичний посібник. − Тернопіль: ТОКІППО, 2005. 96 с.

35. Утюж І.Г. Освітні парадигми XXI століття: теоретико-методологічний аспект Культурологічний вісник: науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. – 2010. – Вип. 24. – С.127-131.
36. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. – Тернопіль: Мандрівець, 2009. 360 с.
37. Цідило І. М. Вплив ІКТ-компетентності педагога на використання інноваційних технологій у навчальному процесі. Професійні компетенції та компетентності вчителя: матеріали регіон. наук.-практ. семінару). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. С. 44–47.
38. Цюприк А. Я. Основні підходи до проблеми організації самостійної роботи студентів. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2003, № 6. С. 100–108.
39. Шуть М. Музична гра як педагогічний феномен. Музичний керівник. 2011. № 2. С. 4–6.
40. Bai J. Design of the Artificial Intelligence Vocal System for Music Education by Using Speech Recognition Simulation. Comput Intell Neurosc. 2022. URL: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36203722/
41. Kries J. Wer ist Musikalich & Berlin, 1976. 438 s.
42. De Freitas S. I. Using games and simulations for supporting learning. Learning, Media and Technology. 2006. Vol. 31(4). P. 343–358.
43. Gao Y., Gao L. Realization of Music-Assisted Interactive Teaching System Based on Virtual Reality Technology. URL: https://www.hindawi.com/journals/ oti/2022/1007954/
44. Han X. Design of Vocal Music Education System Based on VR Technology. Procedia Computer Science. 2022. Vol. 208. P. 5–11.
45. Innocenti D. E., Geronazzo M., Ludovico A. Mobile virtual reality for musical genre learning in primary education. Computers & Education. 2019. Vol. 139. P. 102–117.

46. Music Technology in Education. Eiksund, Øyvind Johan; Angelo, Elin; Knigge, Jens (editor). Oslo, 2020. 285 p.
47. Ruthmann S. A., Mantie R. (Eds.). The Oxford Handbook of Technology and Music Education. New York, NY: Oxford University Press, 2017. 678 p.
48. Chen W. Research on the Design of Intelligent Music Teaching System Based on Virtual Reality Technology. Comput Intell Neurosci. 2022. URL: https://www.hindawi.com/journals/cin/2022/7832306/
49. Waddell G., Williamon A. Technology Use and Attitudes in Music Learning.
50. Wang X. Design of Vocal Music Teaching System Platform for Music Majors Based on Artificial Intelligence. Wireless Communications and Mobile Computing. 2022.